

Conferentie over de toekomst van Europa

BEKNOPT VERSLAG

Werkgroep Europese democratie, onder voorzitterschap van Manfred Weber, Europees Parlement

25 maart 2022, 9.00 - 11.30 en 14.00 - 16.00 uur

1. Inleidende opmerkingen van de voorzitter

De vergadering vindt in hybride vorm plaats en kan via webstreaming worden gevolgd (opname [hier](#) en [hier](#) beschikbaar). De voorzitter bedankt de leden voor de vele bijdragen aan de non-paper na de in de vorige vergadering bereikte overeenstemming, en spreekt de hoop uit dat het nieuwe ontwerp, waarin de inbreng van de verschillende respondenten duidelijk wordt getoond, tot meer transparantie zal leiden. Hij merkt op dat hij de gelegenheid heeft gehad om eerder die ochtend de twee woordvoerders van de vertegenwoordigers van het burgerpanel te ontmoeten om de op die dag te volgen procedure te beoordelen. Tevens hoopt hij dat er tegen het einde van de dag overeenstemming kan worden bereikt over een aantal elementen van het ontwerp. Wat de procedure betreft, merkt hij op dat de werkgroep Europese democratie, net zoals de meeste andere werkgroepen, op basis van de aanbevelingen van de burgers en andere bronnen van burgerparticipatie de voorgestelde structuur met punten heeft gevolgd. Hij wijst erop dat het belangrijk is dat alle aanbevelingen van de burgers in de non-paper tot uiting komen en verzoekt de burgers na te gaan of dit het geval is. Hij benadrukt dat een andere versie van de non-paper was voorbereid, waarin alle aanbevelingen van de burgers woord voor woord waren overgenomen, maar dat het document zeer lang wordt als de volledige tekst van alle aanbevelingen wordt opgenomen. Daarom roept hij de vertegenwoordigers van de burgers op ervoor te zorgen dat hun belangrijkste ideeën in het document aan bod komen, zij het in een verkorte versie. Hij merkt op dat er discussies zijn gevoerd en benadrukt dat veel leden van de werkgroep van meet af aan van mening zijn geweest dat elk lid het recht heeft om de ideeën van de burgers verder uit te bouwen en te verrijken.

2. Bespreking

2.1. Ochtendzitting

Aan het begin van de bespreking uiten de vertegenwoordigers van de burgers hun algemene teleurstelling over de werkmethoden in de werkgroep. Zij zijn van mening dat de aanbevelingen van de burgers niet voldoende tot uiting komen in de herziene non-paper. Zij stellen dat zij ermee kunnen leven dat hun aanbevelingen worden ingekort, maar dat sommige aanbevelingen volledig ontbreken en dat bij andere aanbevelingen de ideeën van de burgers niet volledig worden weergegeven in de tekst. Bovendien merken zij op dat een groot deel van de paper geen verband lijkt te hebben met de ideeën van de burgers. Zij stellen voor om vanaf nu voor ontwerpvoorstellen een vergelijkbaar formaat te gebruiken als andere werkgroepen. Zij vinden dat de rol van de andere deelnemers in de werkgroep er slechts in bestaat de ideeën van de burgers verder uit te werken en operationeel te maken.

Sommige leden spreken hun steun uit voor de standpunten van de burgers. Zij herinneren eraan dat de willekeurig geselecteerde burgers centraal moeten staan in het proces en dat geen van hun aanbevelingen mogen worden uitgesloten. Een lid benadrukt dat de werkgroep zich moet richten op het omzetten van deze aanbevelingen in voorstellen aan de hand van het door het gemeenschappelijk secretariaat ontwikkelde schema. Andere leden steunen de methodologie van de non-paper en benadrukken dat het belangrijk is er ook andere ideeën in op te nemen ter aanvulling van de

Conferentie over de toekomst van Europa

aanbevelingen van de burgers en van alle andere bronnen van burgerparticipatie in het proces van de conferentie. Er vindt een discussie plaats over de mogelijke bijdrage van de andere leden van de werkgroep, waarbij sommigen suggereren dat de ideeën van andere leden in de werkgroep, met inbegrip van het maatschappelijk middenveld en de sociale partners, gekoppeld kunnen worden aan de aanbevelingen van de burgers. De leden vragen ook om opheldering over de volgende stappen, onder meer hoe een consensus over ontwerpvoorstellen kan worden bereikt.

De voorzitter sluit deze zitting af en benadrukt dat het belangrijk is het document te baseren op de bijdragen van de burgers, en vraagt de vertegenwoordigers van de burgers om nieuwe formuleringen voor te stellen in gevallen waarin onvoldoende rekening is gehouden met hun standpunten. Hij merkt op dat hij volledig achter de aanbevelingen van de burgers staat – of die nu afkomstig zijn van de Europese burgerpanels, de nationale burgerpanels of van het meertalig digitaal platform, die volgens de regels van de conferentie allemaal op voet van gelijkheid worden behandeld – en dat hij zijn best heeft gedaan om deze aanbevelingen in het document te eerbiedigen, maar dat dit een uitdaging is omdat zijn team niet rechtstreeks met de burgers mag communiceren. Hij benadrukt tevens dat het Europees Jongerenevenement niet uit het oog mag worden verloren. Hij verbindt zich ertoe elk voorstel tot herformulering dat door de burgers wordt gedaan, te aanvaarden en vraagt de deelnemers concrete suggesties te doen over de wijze waarop de tekst kan worden verbeterd en de best geschikte structuur voor te stellen. De voorzitter stelt de burgers een belangrijke vraag, namelijk of het mogelijk moet zijn voor andere deelnemers dan de vertegenwoordigers van de burgers om ook met ideeën te komen.

Na een pauze van tien minuten om de burgers in staat te stellen dit onderling te bespreken, deelt de woordvoerder van de burgers de andere leden mee dat de burgers het op prijs zouden stellen om aan een ander document te werken en als andere leden van de werkgroep op hun aanbevelen zouden kunnen voortbouwen en deze zouden kunnen uitbreiden en verbeteren. De voorzitter is verheugd over deze overeenstemming en nodigt de vertegenwoordigers van de burgers uit om te werken aan een nieuw document dat in overeenstemming is met de wensen van de burgers en dat na de middag kan worden besproken. Ook wijst hij erop dat is overeengekomen dat alle aanbevelingen van de leden welkom zijn, op voorwaarde dat zij gebaseerd zijn op de aanbevelingen van de burgers en erop gericht zijn deze te verbeteren en om te zetten in concrete conclusies.

2.2. Middagzitting

De zitting start op basis van een nieuw document, dat gebaseerd is op de wensen van de burgers en dat ter discussie wordt voorgelegd. De leden vragen hoe afwijkende standpunten en bezwaren tegen bepaalde ideeën naar voren kunnen worden gebracht en of ze wijzigingsvoorstellen kunnen indienen. Daarna wordt gediscussieerd over de inhoud van de eerste drie ontwerpvoorstellen, die bestaan uit een doelstelling en concrete maatregelen om deze te verwezenlijken.

Doelstelling 1: “De burgerparticipatie en de betrokkenheid van jongeren bij de democratie op het niveau van de Europese Unie vergroten om een “volledige burgerervaring” voor Europeanen te ontwikkelen, ervoor zorgen dat hun stem bij de verkiezingen ook wordt gehoord en dat de participatie doeltreffend is.”

Wat deze doelstelling betreft, verzoeken de leden de burgers de betekenis te verduidelijken van “uitzonderlijke gevallen” voor het gebruik van EU-brede referenda en vragen zij welke “bestaande instrumenten” voor participatieve democratie zij in gedachten hebben. Wat het eerste punt betreft,

Conferentie over de toekomst van Europa

verwijzen de burgers naar kwesties zoals de noodzaak van een verdragswijziging of een Europees leger, of beleidskwesties zoals de vraag of kernenergie of gas als groen moet worden beschouwd. Sommige leden merken op dat zij niet achter het idee van Europese referenda staan. Een lid wijst op de mogelijkheid om het Zwitserse model te volgen, waarbij bijvoorbeeld 2/3 van de lidstaten vóór moeten stemmen. Er wordt op gewezen dat het belangrijk is online-instrumenten te gebruiken en aan te geven wie een EU-referendum in gang kan zetten. Opgemerkt wordt dat de invoering van referenda op EU-niveau, net als sommige andere ideeën van de burgers, een Verdragswijziging vereist, en er wordt voorgesteld dit expliciet in de tekst op te nemen. Andere leden stellen voor de formulering te versterken over de banden met het georganiseerde maatschappelijk middenveld, dat reeds een formele rol speelt in de Europese besluitvorming en als brug tussen de EU-instellingen en de burgers fungeert.

Wat burgervergaderingen betreft, wordt voorgesteld deze te koppelen aan de Staat van de Unie, om hun een prominente plaats en zichtbaarheid te geven. Er wordt gewezen op de noodzaak om inclusiviteit bij de selectie van de deelnemers te waarborgen, alsook op de mogelijkheid om thematische conferenties te houden en het maatschappelijk middenveld en de sociale partners te raadplegen. De burgers herinneren eraan dat de oorspronkelijke aanbeveling van het Europees burgerpanel ambitieuzer was. Zij wijzen op het belang van een EU-wet voor burgervergaderingen en van de invoering van een verplichting voor de EU-instellingen om zich te verantwoorden indien zij geen verdere actie ondernemen, waarbij ook de mogelijkheid van rechtsmiddelen wordt vermeld. Zij wijzen er tevens op dat de Conferentie in dit stadium moet gaan over het verzamelen van alle ideeën om “Europa beter te maken”; de uitvoering moet in een tweede stadium worden bekeken. Wat de andere punten betreft, vragen de leden om te verduidelijken dat artificiële intelligentie in deze context alleen mag worden gebruikt om taalbarrières weg te nemen. Zij vragen ook om het idee van een “jongerentoets” voor Europese wetgeving en structurele steun voor maatschappelijke organisaties in de voorstellen op te nemen. Een lid wijst op de belangrijke rol van politici op lokaal, regionaal en nationaal niveau om de EU dichterbij de burgers te brengen, en acht het van belang om in gelijke mate rekening te houden met alle leden van de werkgroep.

Doelstelling 2: “De Europese Unie begrijpelijker en toegankelijker maken en een gemeenschappelijke Europese identiteit opbouwen”

Wat deze doelstelling betreft, zijn de leden ingenomen met de punten over burgerschapsvorming over de EU en het aanpakken van de informatie- en kenniskloof die burgers ervaren. Sommige leden steunen het idee om een app te ontwikkelen en een netwerk van huizen van de Europese geschiedenis in de lidstaten op te zetten. De leden wijzen ook op het belang van het onderwijzen van de Europese geschiedenis en het koesteren van de verscheidenheid aan culturen en talen in de EU. Er wordt gewezen op het idee van een EU-brede feestdag voor de “Dag van Europa” en er wordt voorgesteld ervoor te zorgen dat alle werknemers in de EU ervan kunnen profiteren, en om rond die datum een Europese week te organiseren, met deelname van alle nationale parlementen in de EU. Andere leden wijzen op de onderwerpen elektronisch stemmen, transparantie en eenvoud in de besluitvorming, sociale dialoog en de betrokkenheid van het georganiseerde maatschappelijk middenveld en de sociale partners om de democratie op de werkplek te versterken.

Doelstelling 3: “De Europese democratie versterken door de grondslagen ervan te schragen, de deelname aan de verkiezingen voor het Europees Parlement te bevorderen, het transnationale debat over Europese kwesties te stimuleren en te zorgen voor een sterke band tussen burgers en hun gekozen vertegenwoordigers”

Conferentie over de toekomst van Europa

Wat deze doelstelling betreft, vinden de leden het belangrijk dat ervoor wordt gezorgd dat de burgers begrijpen wie verantwoordelijk is en hoe besluiten in de EU worden genomen. Er wordt verwezen naar het verslag van het Europees Parlement over de kieswet en transnationale lijsten en naar de noodzaak om eerlijke en vrije verkiezingen in Europa te waarborgen. Volgens sommigen zouden transnationale lijsten de positie van de burgers kunnen versterken, kunnen bijdragen aan de totstandbrenging van een Europees civiele ruimte om over de politieke koers van Europa te discussiëren, en de Europese politieke partijen dichter bij de kiezers kunnen brengen. Andere leden benadrukken dat zij geen voorstander zijn van transnationale lijsten en waarschuwen voor het vergroten van de afstand tussen de burgers en de leden van het Europees Parlement en het creëren van een onevenwicht tussen de lidstaten. Er wordt tevens op gewezen dat één nationaal panel het idee niet steunt. In de discussie gaat het ook over een mogelijk lijsttrekkerssysteem, gekoppeld aan transnationale lijsten. Eén lid betoogt dat dit het resultaat moet zijn van een politiek en niet van een wetgevingsproces, en stelt voor om het huidige mechanisme om te keren: het Europees Parlement moet de voorzitter van de Commissie kiezen en voordragen, en de Europese Raad kan de kandidaat dan aanvaarden of afwijzen. Ook de mogelijkheid om het Europees Parlement recht van wetgevingsinitiatief en sterkere enquêterechten te verlenen, wordt genoemd. De leden wijzen ook op het belang van de rechtsstaat en stellen voor dat de begrotingsvoorwaarden van toepassing moeten zijn op alle schendingen van de rechtsstaat, dat het vetorecht moet worden afgeschaft en dat het toezicht een ruimer toepassingsgebied moet hebben, met inbegrip van een beoordeling van de civiele ruimte en de vrijheid van vergadering. Andere punten die worden genoemd, zijn de versterking van de rol van het Europees Parlement, bijvoorbeeld door het Parlement initiatiefrecht en sterkere enquêterechten te verlenen en het op gelijke voet te plaatsen met de Raad op het gebied van schulden en belastingen, en door de kiesgerechtigde leeftijd te verlagen tot 16 jaar. Daarbij wordt opgemerkt dat de Europese burgerpanels het niet eens zijn met dat laatste voorstel.

3. Afrondende opmerkingen van de voorzitter

De voorzitter rondt de zitting af. Hij is ingenomen met de overeenstemming over de werkmethode en over het feit dat in de meeste inhoudelijke bijdragen steun werd uitgesproken voor de ter tafel liggende ontwerpvoorstellen. Vervolgens stelt hij een voorlopig tijdschema vast voor de volgende stappen, met als doel de discussie in de werkgroep tijdens de volgende zitting af te ronden. Daartoe vraagt hij alle leden hun bijdrage aan de non-paper te leveren. Vervolgens zal tijdens de zitting van april I een nieuwe ontwerpversie worden besproken, waarin ook ideeën van andere leden van de werkgroep zijn opgenomen. Hij verzoekt de burgers om de non-paper onder de loep te nemen en alle actoren om in de volgende vergadering actief en openlijk uiting te geven aan eventuele bezwaren tegen specifieke aspecten van de ontwerpvoorstellen, aangezien dit kan bijdragen tot het bereiken van een consensus.

Conferentie over de toekomst van Europa

BIJLAGE I. Agenda voor de vergadering van 25 maart 2022

AGENDA VAN DE ZESDE VERGADERING VAN DE WERKGROEP EUROPESE DEMOCRATIE

Vrijdag 25 maart 2022, 9.00 - 11.30 en 14.00 - 16.00 uur
(Zaal S2.1 – hybride)

1. Opening van de vergadering door de voorzitter
2. Bijdrage van de woordvoerder van de burgerpanels
3. Presentatie en bespreking van het nieuwe ontwerp van non-paper (overeenkomstig de bijlage) met het oog op de presentatie van de stand van zaken van de werkgroep aan de plenaire vergadering van 26 maart
4. Afsluiting door de voorzitter

Bijlage:

- Non-paper

Conferentie over de toekomst van Europa

BIJLAGE II. Ledenlijst van de Werkgroep Europese democratie

Voorzitter: Manfred WEBER (Europees Parlement)

Aanspreektitel	Voornaam	Achternaam	Organisatie
Mevr.	Chiara	ALICANDRO	Europese burgerpanels
Dhr.	Borislav	ANTONOV	Nationale parlementen
Dhr.	Michalakis	ASIMAKIS	Europese burgerpanels
Dhr.	Zoltán	BALCZÓ	Nationale parlementen
Mevr.	Olga	BAUM	Europese burgerpanels
Dhr.	Matouš	BĚLOHLÁVEK	Europese burgerpanels
Dhr.	Brando	BENIFEI	Europees Parlement
Mevr.	Mara	BIZZOTTO	Europees Parlement
Dhr.	Damian	BOESELAGER	Europees Parlement
Dhr.	Ioannis	BOURNOUS	Nationale parlementen
Dhr.	Nicolai	BOYSEN	Nationale burgerpanels/evenementen
Mevr.	Martina	BRAMBILLA	Europese burgerpanels
Dhr.	Gari	CAPPELLI	Nationale parlementen
Dhr.	Janez	CIGLER KRALJ	Raad
Dhr.	Vasco	CORDEIRO	Comité van de Regio's
Mevr.	Annemieke	DE CLERCK	Europese burgerpanels
Dhr.	Bruno	DIAS	Nationale parlementen
Mevr.	Aleksandra	DULKIEWICZ	Lokaal/regionaal vertegenwoordiger
Dhr.	Pascal	DURAND	Europees Parlement
Mevr.	Anna	ECHTERHOFF	Maatschappelijk middenveld
Dhr.	Sandro	GOZI	Europees Parlement
Mevr.	Eva Kjer	HANSEN	Nationale parlementen
Dhr.	Pablo	HISPÁN	Nationale parlementen
Mevr.	Pat	KELLY	Raad
Mevr.	Antonia	KIEPER	Europese burgerpanels
Dhr.	Wepke	KINGMA	Raad
Dhr.	Tomáš	KOZÁK	Raad
Dhr.	Zdzisław	KRASNODEBSKI	Europees Parlement
Dhr.	Reinhold	LOPATKA	Nationale parlementen
Mevr.	Esther	LYNCH	Sociale partners
Dhr.	Evangelos	MEIMARAKIS	Europees Parlement
Dhr.	Aleksandar	MILISOV	Europese burgerpanels
Mevr.	Radvilė	MORKUNAITĖ- MIKULĖNIENĖ	Nationale parlementen
Dhr.	Arnaud	NGATCHA	Lokaal/regionaal vertegenwoordiger
Mevr.	Dorien	NIJS	Nationale burgerpanels/evenementen
Dhr.	Jorge Luis	PAZOS LOPEZ	Europese burgerpanels
Dhr.	Anti	POOLAMETS	Nationale parlementen
Dhr.	Arnoldas	PRANCKEVIČIUS	Raad
Dhr.	Paulo	RANGEL	Europees Parlement

Conferentie over de toekomst van Europa

Mevr.	Ariane	ROBERT	Europees Economisch en Sociaal Comité
Dhr.	Hans	ROTHENBERG	Nationale parlementen
Dhr.	Domènec Miquel	RUIZ DEVESA	Europees Parlement
Dhr.	Axel	SCHÄFER	Nationale parlementen
Dhr.	Kaspar	SCHULTZ	Nationale burgerpanels/evenementen
Dhr.	Pedro	SILVA PEREIRA	Europees Parlement
Dhr.	Sven	SIMON	Europees Parlement
Mevr.	Lucie	STUDNICNA	Europees Economisch en Sociaal Comité
Mevr.	Dubravka	SUICA	Europese Commissie
Mevr.	Wiktorja	TYSZKA ULEZALKA	Europese burgerpanels
Dhr.	Apostolos	TZITZIKOSTAS	Comité van de Regio's
Dhr.	Bastiaan	VAN APELDOORN	Nationale parlementen
Dhr.	Andris	VĪTOLS	Raad